

FUNCTIONARUL PUBLIC

ZIAR BILUNAR EDITAT DE CĂTRE ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ

SUPLIMENT LA REVISTA „ADMINISTRAREA PUBLICĂ”

Sărbătoarea Națională „Ziua Independenței”

Pe 27 august 2016, întreaga țară a sărbătorit aniversarea de 25 de ani de la adoptarea Declarației de Independență a Republicii Moldova.

Cu prilejul celei de-a 25-a aniversări a Independenței Republicii Moldova, Excelența Sa Președintele Nicolae Timofti a depus coroane de flori la statuia domnitorului Ștefan cel Mare și Sfânt din Chișinău, precum și la Monumentul „Maica îndurerată” de la Complexul memorial „Eternitate”.

De asemenea, Președintele Timofti a participat la evenimentele consacrate sărbătorii naționale, desfășurate în Piața Marii Adunări Naționale din Chișinău.

La inaugurarea programului de manifestări, dedicate Sărbătorii Naționale „Ziua Independenței”, desfășurate în Piața Marii Adunări Naționale, alături de conducerea țării, au participat deputați, miniștri, diplomați, oameni de cultură și artă, precum și

locuitori ai capitalei.

După ceremoniile de depunere a florilor, șeful statului a declarat pentru presă că este fericit, la fel ca toți cetățenii noștri care trăiesc cu sentimentul de libertate și independență.

În discursul rostit în Piață, șeful statului a vorbit despre realizările și provocările care au existat de la independența Republicii Moldova și a făcut un îndemn la unitatea și coeziunea societală pentru interesele naționale de integrare europeană a Republicii Moldova. (*Varianța prescurtată a discursului este publicată în pag. 2 a ziarului*).

Totodată, cei prezenți au asistat la Parada militară, cu participarea reprezentanților din 12 țări și la Parada portului popular, aflată la cea de-a IV-a ediție.

Manifestări, dedicate Zilei Independenței Republicii Moldova, s-au desfășurat și în alte localități din Republica Moldova.

31 august - Sărbătoarea „Limba noastră cea Română”

Cu ocazia acestei sărbători, conducerea de vîrf a Republicii Moldova a depus în dimineața zilei de 31 august 2016 flori la Monumentul lui Ștefan cel Mare și Sfînt.

Apoi, șeful statului Nicolae Timofti, Președintele Parlamentului, Andrian Candu, și Primul-Ministru, Pavel Filip, au depus flori și la busturile scriitorilor de pe Aleea Clasicilor Literaturii Române din Grădina Publică „Ștefan cel Mare și Sfînt”.

În dimineața aceleiași zile, Președintele Nicolae Timofti a susținut în cadrul ședinței festive, consacrate Sărbătorii Limbii Române, care a avut

lae Timofti. După depunerea de flori, în Grădina Publică „Ștefan cel Mare” au avut loc recitaluri de poezie, muzică, expoziție de ceramică, artizanat etc. În fața celor prezenți au evoluat Ansamblul coral, dirijat de Oleg Constantinov, Ansamblul de dansuri populare „Hora-Horița”, Ansamblul folcloric „Vatră de dor” al Școlii de Arte din Cluj-Napoca, România, ș. a.

Președintele Uniunii Scriitorilor din Moldova, Arcadie Suceveanu, a subliniat că, din păcate, limba română încă n-a ajuns să fie vorbită în toate structurile administrative ale societății. „Limba

loc la Academia de Științe a Moldovei, prelegerea publică „Limba română, politica și statul de drept”.

În discursul său șeful statului a menționat că Republica Moldova este una dintre puținele țări care are o sărbătoare a limbii naționale. „Aceasta a apărut ca o reacție firească la nedreptățile care i s-au făcut de-a lungul secolelor”, a remarcat Nico-

română este coloana vertebrală a națiunii române”, a constatat Arcadie Suceveanu.

În seara acestei zile solemne, în Piața Marii Adunări Naționale a avut loc un concert extraordinar dedicat Zilei Limbii Române, cu participarea Orchestrei Simfonice, a vestitelor formații și interpreților de cântece de estradă și populare.

Președintele Nicolae Timofti: Sunt fericit, la fel ca toți cetățenii noștri care trăiesc cu sentimentul de libertate și independență

Din discursul rostit de președintele Nicolae Timofti de Ziua Independenței

„Stimați compatrioți,
Onorați oaspeți,
Astăzi trăim cu toții o zi
solemnă, o zi istorică, plină de
semnificații și împliniri.

**Ziua de 27 august – Ziua
Independenței statului nostru,
Republica Moldova, este
dovada elocventă a faptului
că, în momentele decisive și
esențiale pentru soarta acelu-
tui meleag, am știut să ne
mobilizăm pentru a lua decii-
zii corecte, pentru a ne ridi-
ca la înălțimea vremurilor pe
care le-am trăit.**

Acum un sfert de secol,
sute de mii de oameni, aici, în
Piața Marii Adunări Naționale,
și în Parlament, și-au exprimat
voința de a fi liberi. Ziua de 27
august 1991 a fost o încunu-
nare a luptei pentru eliberare
națională pe care au dus-o
până atunci elitele noastre cul-
turale, alături de numeroși alți
patrioți vrednici și inimoși.

Astăzi, aducem omagii
nostru acestor patrioți care au
săvârșit Actul Independenței,
iar ulterior, pe Nistru, au apărut
cu arma în mână Independența
și Suveranitatea țării.

O parte dintre eroii noștri
naționali au părăsit această
lume, dar suntem noi aici ca să
le ducem mai departe idealuri-
le și năzuințele.

Noi, aceștia de azi, n-am
pierdut acea dorință de liber-
tate, dar am înțeles, în anii ce
s-au scurs de atunci, că liber-
tatea și drepturile nu se dă-
ruiesc, ci se obțin, prin luptă,
multă muncă, unitate și sacri-
ficii.

În acești 25 de ani am în-
cerat să ne facem un rost, să
ne organizăm societatea și
viețile cum ne-am priceput și
am știut mai bine. Am raportat
victorii atât pe plan național,

cât și internațional, fiind deo-
potrivă mândri și fericiți. Dar
am înregistrat nu doar succese.
Am făcut și greșeli.

(...) Astăzi, în această zi
sfântă pentru noi, voi spune
că multe dintre răspunsuri-
le la întrebările și năzuințele
noastre se găsesc în Declarația
de Independență, document
fundamental care, alături de
Constituție, este și trebuie să
ne fie punctul de plecare în
toate acțiunile și deciziile de
substanță, cartea noastră de
căpătai.

**(...) Republica Moldo-
va are în față o mulțime
de provocări, dar și multe
oportunități. Una dintre re-
alizările noastre incontes-
tabile este că am făcut pași
importanți spre integrarea
în familia europeană.**

Apropierea noastră de Eu-
ropa este facilitată și impulsio-
nată de încheierea cu Uniunea
Europeană a Acordului de Aso-
ciere și de liberalizarea regi-
mului de vize. Suntem singurii
din spațiul CSI care am obținut
dreptul de a călători liber în
Europa.

Aceste documente
deschid posibilități largi
de schimburi comerciale,
educaționale, de circulație li-
beră a mărfurilor, tehnologi-
lor și persoanelor, de creare
a unor proiecte comune sub
auspicii europene. Trebuie să
fructificăm ocaziile oferite,
să înțelegem că aceasta este
șansa noastră de a ne moder-
niza.

(...) Încurajez instituțiile
de drept să facă tot posibilul
să sporească investigațiile în
această privință, de rezulta-
tul cărora depinde respectul
cetățenilor pentru stat și în-
crederea de care avem nevo-

ie în relațiile cu partenerii
internaționali.

**O societate în care
omul se poate realiza va fi
atractivă nu doar pentru
investițiile străine, dar și
pentru concetățenii noștri
care lucrează peste hotare
și care așteaptă de la noi, cei
de acasă, semnale concrete
că se pot întoarce în Patrie,
întrucât valoarea supremă a
unei țări este reprezentată
de oamenii ei.**

(...) Dacă vom da asemenea
mesaje pozitive, vom fortifica
potențialul pe plan național și
ne vom consolida raporturile
cu partenerii și prietenii noștri
tradiționali. Mă refer la statele
Uniunii Europene, la România,
în primul rând, la Statele Unite
ale Americii și alte țări ce ne-
au susținut până în prezent.
Trebuie să ne știm prietenii și
să le apreciem sprijinul.

Am demonstrat, de-a lun-
gul ultimilor ani, că cetățenii
moldoveni, europeni prin
definiție și prin naștere, sunt
pătrunși de spiritul european,
au viziuni și reflexe europene,
iar în timp această mentalitate
va da rezultate. Aici, acasă la
noi, putem construi cu teme-
nicie un sistem politico-ad-
ministrativ pentru oameni și
instituții independente, care
să funcționeze după lege.

Un plus de organizare ne
va prii, cu siguranță. Trebuie să
vrem cu toții ca aceste lucruri
să se întâmple și atunci nimeni
nu ne va putea opri din deter-
minarea noastră. Așa vor căpă-
ta sens eforturile noastre.

Doamnelor și domnilor,
Vremurile dificile pe care
le trăim, turbulențele din Ori-
ent și problemele din Europa
ne îngrijorează. Dar ceea ce
înțelegem noi din evenimentele

le ce se desfășoară în Ucraina,
Siria, Turcia și alte zone incerte,
este că trebuie să ne luăm mă-
suri de precauție, pentru ca să
fim pregătiți pentru orice fel de
provocări.

Independența Republi-
cii Moldova și securitatea
cetățenilor ei nu sunt depline
atâta vreme cât forțe militare
străine se află pe teritoriul nos-
tru împotriva voinței noastre.
În aceste condiții, rămânem
separați de concetățenii din
stânga Nistrului.

Securitatea cetățenilor noștri,
securitatea informațională, se-
curitatea statului sunt resor-
turi față de care trebuie să
manifestăm atenție maximă.
În acest sens, înțelegem că tre-
buie să avem instituții puterni-
ce, necorupte, care să facă față
oricărui situații neprevăzute,
să punem ordine în spațiul au-
diovizual, pe care nu-l contro-
lăm în totalitate la ora actuală,
să sporim activitățile de ordin
educațional, pentru a spera că
într-o zi vom vorbi într-o sin-
gură voce atunci când ne refe-
rim la interesele noastre
naționale.

**Amintesc aici un adevăr
simplu: nimeni nu va veni să
facă ordine în țara noastră,
noi suntem singurii cărora le
revine această responsabili-
tate.**

Întreaga noastră
recunoștință se îndreaptă astăzi
către cei care muncesc pentru
ca Republica Moldova să devi-
nă o țară înfloritoare. Învățători,
medici, agricultori, militari,
polițiști, oameni de afaceri,
studenți, funcționari: tuturor
Vă aduc sincere mulțumiri și Vă
exprim felicitări din toată inima
cu prilejul Zilei Independenței.

**La mulți ani, Republica
Moldova!”**

Academia – școala democrației pe făgașul Independenței

Istoria de 25 de ani a tânărului stat suveran, independent și democratic, Republica Moldova, este și istoria Academiei de Administrare Publică, instituție de învățământ superior de tip nou, cu un rol specific în transformarea țării de la totalitarism pe calea democrației și a lumii civilizate. Am purces pe această cale de edificare a statului de drept fără a avea experiența de construcție statală, cadrul legislativ necesar, fără a dispune de cadre adecvate pentru aceasta. Anume în acest context, a apărut imperios ideea fondării unei instituții de pregătire și perfecționare a cadrelor calificate în domeniul administrării publice pentru noile structuri ale statului, care să asigure buna funcționare a acestora, a relațiilor statului cu cetățenii.

Au demarat reformele administrativ-teritoriale, s-a instituit noul cadru legislativ, care, în ansamblu, necesitau o gestionare profesională întru dezvoltarea și modernizarea țării. Or, o lege cât de bună ar fi, dacă nu este aplicată adecvat, rămâne doar pe hârtie. Astfel că, la aproape doi ani de la adoptarea Declarației de Independență a Republicii Moldova, prin decretul semnat de primul Președinte al tânărului stat, Mircea Snegur, pe 21 mai 1993, a fost fondată Academia de Administrare Publică.

Prin entuziasmul și profesionalismul corpului didactic, format de primul rector, Mihail Platon, Academia de Administrare Publică a devenit în scurt timp un centru național al științei administrației autohtone,

Alma Mater a funcționarilor publici, procesul de studii de master fiind într-o continuă perfecționare. Ca rezultat, serviciul public al țării se completează anual cu noi cadre de funcționari publici de înaltă calificare, Academia fiind absolvită până acum de peste 5 mii de specialiști bine pregătiți. Ei se regăsesc printre deputații în Parlamentul Republicii Moldova, printre membrii Guvernului, printre colaboratorii ministerelor, ai ambasadelor și reprezentanțelor de peste hotare ale țării, în alte organe de rang înalt ale statului, în autoritățile publice de toate

nivelurile. Sunt diverse și orientate ca tematică la cerințele zilei cursurile de dezvoltare profesională a funcționarilor publici, Academia având toate posibilitățile și capacitățile pentru o modernizare continuă și amplă a serviciului public al Republicii Moldova, un suport forte pentru parcursul european al țării.

Aniversarea de 25 de ani a Republicii Moldova deschide noi perspective pentru viitorul țării, al nostru, al tuturor, și în realizarea lor un rol deosebit îi revine Academiei de Administrare Publică.

Expoziție de carte consacrată aniversării a 25-a a Independenței Republicii Moldova

Aniversării a 25-a a Independenței Republicii Moldova la Biblioteca Științifică a Academiei de Administrare Publică i-a fost consacrată o expoziție de carte, unde au fost expuse din fondurile Bibliotecii cărți, documente de arhivă, broșuri, ilustrații, alte materiale informative, care reflectă în mod pregnant istoria de 25 de ani a Republicii Moldova.

Un interes deosebit a prezentat pentru vizitatorii expoziției volumul integral „Parlamentul Independenței”, în care sunt descrise amănunțit acele zile de glorie când a fost adoptată Declarația de Independență, precum și memoriile primului

Președinte al Republicii Moldova, Mircea Snegur, intitulată sugestiv „Labirintul destinului”.

Tot aici, cei interesați de istoria nouă a statului nostru au luat cunoștință de lucrarea „Conducerea statului”, al cărui autor este Mihail Platon, fondatorul și primul rector al Academiei de Administrare Publică, de „Diplomație în culise”, semnată de primul ministru de externe al Republicii Moldova, Nicolae Țiu, precum și multe alte lucrări de o valoare inestimabilă, în care sunt

înveșnicite etapele apariției, dezvoltării și afirmării Republicii Moldova ca stat suveran, independent și democratic. În acest context, se înscrie studiul enciclopedic „Republica Moldova pe calea modernizării”, editat sub egida Academiei de Științe a Moldovei, Institutului de Cercetări Juridice și

a Academiei de Administrare Publică, dna Rodica Sobieski-Camerzan, a menționat, că fondurile bibliotecii dispun de mult mai multă literatură privind istoria Republicii Moldova și vizitatorii pot beneficia oricând de aceste surse de informare pentru a se documenta și a cunoaște mai apro-

Politice și Biblioteca Științifică Centrale, „Andrei Lupan”.
Șefa Bibliotecii Științifice

fundat istoria țării noastre.

Diaspora – mai aproape de Patrie

Printr-o dispoziție a Primului-Ministru, Pavel FILIP, în funcția de șef al Biroului pentru Relații cu Diaspora (BRD) a fost numită dna Olga COPTU, o reprezentantă și bine cunoscută a diasporei moldovenești de pretutindeni. Zilele Diasporei, marcate în acest an în contextul aniversării a 25-a a Independenței Republicii Moldova, a fost un bun prilej de a realiza cu domnia sa un interviu pentru ziarul „Funcționarul Public”.

CORRESPONDENTUL:
Care sunt primele acțiuni pe care vi le-ați propus să le întreprindeți în această nouă funcție, în beneficiul diasporei?

Olga COPTU: În primul rând, îmi propun să implicăm activ membrii diasporei în tot ceea ce face BRD-ul, nu putem decide la Chișinău, unilateral, ce e bine pentru cetățenii noștri din afara frontierelor, e nevoie de participarea lor directă în luarea deciziilor. Acest lucru trebuie să se regăsească cu multă claritate în activitatea noastră, dar și în rezultatele concrete ale programelor și proiectelor BRD.

Ne propunem, de asemenea, să lansăm o serie de proiecte noi, care trebuie să reflecte, pe de o parte, necesitățile diasporei și, pe de altă parte, cele ale statului Republica Moldova, pe termen lung. Asistența externă în domeniul migrației și dezvoltării este o piatră de temelie în activitatea noastră și este important să asigurăm o maximă transparență și eficiență a folosirii fondurilor.

Al treilea lucru prioritar pentru BRD, dar, mai ales, pentru diasporă, este să schimbăm abordarea, pentru a extinde gama de interese, viziunea pe care o avem, dar și pentru a diversifica modul nostru de prezență și de acțiune în mediul comunităților noastre emigrate, dar și printre familiile rămase acasă.

COR.: Cum considerați că poate fi sporit gradul de eficiență în colaborarea Diasporă - Guvern? Ce intenționați să întreprindeți în acest sens?

O. C.: Înainte de toate, este important să restabilim relația de încredere între diasporă și Guvernul Republicii Moldova. Pornim de la ideea că Guver-

nul există pentru cetățeni și nu invers. La nivelul nostru, accentele trebuie plasate corect de acum încolo: Biroul pentru Relații cu Diaspora este un organism de stat în slujba diasporei. Relația Guvern - Diaspora trebuie să fie una pe orizontală, fără superiori. Titlurile și funcțiile se referă la instituții, nu la comunitățile de migranți. Diaspora, prin definiție, este liberă și diversă. Înțelegând acest lucru, noi vom construi o relație de colaborare și de simbioză cu cei din afara hotarelor.

În acest sens, vom introduce un mecanism nou, prin care asociațiile diasporei vor lua parte în procesul decizional. Cred că vom reuși să cooptăm cât mai mulți migranți la elaborarea de politici publice și aceasta se va face prin implicarea directă a Biroului.

COR.: O răspândire tot mai largă capătă, actualmente, inițiativa de creare a Asociațiilor de Băștinași pentru a consolida relațiile de comunicare cu cetățenii plecați peste hotare. În ce măsură BRD se poate implica în aceste activități pentru o mai bună cooperare a diasporei cu localitățile de

baștină, cu țara, în ansamblu?

O. C.: Misiunea BRD cu privire la dezvoltarea comunităților moldovenilor de peste hotare este de a susține și a consolida asociațiile, organizațiile sau grupurile de inițiativă reprezentative din țările de reședință în scopul asigurării unei legături mai strânse cu țara de origine, participării lor active și implementării eforturilor comune de dezvoltare a Republicii Moldova. În acest sens, structurile asociative ale migranților moldoveni joacă un rol esențial și trebuie să se bucure de sprijin din partea autorităților Republicii Moldova.

Acțiunile BRD vizează spori-rea vizibilității organizațiilor reprezentative ale cetățenilor stabiliți peste hotare, având la bază parteneriatul între toate entitățile implicate – misiunile diplomatice ale Republicii Moldova și multiple comunități ale diasporei moldovenești peste hotare, inclusiv autoritățile locale și naționale ale statelor de reședință, organizațiile internaționale etc.

Scopul realizării Strategiei naționale „Diaspora-2025” este de a obține rezultate și un impact pozitiv la nivel personal, comunitar și național prin crearea unui cadru favorabil de implicare a diasporei în dezvoltarea țării prin creșterea încrederii dintre diasporă și instituțiile statului.

COR.: În contextul aniversării a 25-a de la proclamarea Independenței Republicii Moldova, cum a fost sărbătorită această dată importantă

de către diasporă?

O. C.: Tradițional, diaspora marchează sărbătoarea Independenței în perioada septembrie-octombrie, deoarece, în august, majoritatea dintre cetățenii noștri stabiliți peste hotare sunt în perioada de vacanță. În acest an, cu prilejul sărbătorii naționale, aniversarea a 25-a de la proclamarea Independenței țării noastre, câteva comunități și-au anunțat activități în august, printre care cele din Kopenhaga (Danemarca), California, Philadelphia și Arizona (SUA). Totodată, diaspora participă activ și la recepțiile organizate de misiunile diplomatice ale Republicii Moldova.

La fel, și BRD, în contextul acestei date importante din istoria țării, a reunit numeroși reprezentanți ai diasporei la evenimentele organizate în cadrul Zilelor Diasporei:

- Congresul VII al Diasporei, 19 - 20 august, cu circa 200 de delegați;

- Forumul de Afaceri al Diasporei, ediția a II-a, 21 august, cu peste 100 de oameni de afaceri de peste hotare;

- Programul DOR (Diaspora – Origini – Reveniri), la cea de-a patra ediție a sa, 20-28 august, cu peste 100 de copii și tineri, de 12-17 ani, de pretutindeni.

Tot cu această ocazie, BRD a organizat Clubul de presă cu tema „Valorificarea potențialului diasporei în Republica Moldova”, în parteneriat cu Organizația Internațională pentru Migrație, misiunea în Moldova, și a lansat revista diasporei, intitulată „MOLDOVA de oriunde”, care poate fi găsită online, pe site-ul BRD.

**Interviu realizat de
Ion AXENTI**

Acum 27 de ani, la 31 august 1989, a fost săvârșit un act istoric, de importanță vitală pentru Neamul nostru: în virtutea Mișcării de Renaștere și Eliberare Națională Limba Română a devenit limbă de stat și pe teritoriul acestei re-

dacă limba neamului din care fac parte este năpădită de fel de fel de impurități, dacă este blamată, poreclită, scuipată sau alungată după ușă... Nu știu ce e cu neamul care nu-și prețuiește, nu-și apără cea dintâi valoare – limba

neam, în acest colț de lume, dar noi, mulți de tot, ce facem cu această ofrandă?

Căile de dispariție a unei limbi sunt diferite. Toate însă pornesc de la indiferența purtătorilor acestei limbi. Doar lăsând să fie „îmburuienită”, limba își pierde strălucirea, farmecul și proprietatea de a te cuceri. Și, odată pângărită, cine să mai aibă nevoie de ea? E de neînțeles și altceva: dacă un fecior sau o fiică a acestui neam se căsătorește cu un reprezentant al altei națiuni, de regulă, copiii acestora nu vorbesc limba celui de etnie română, ci în limba celui de altă naționalitate. Cam tot aceea se întâmplă când e vorba de religie... De ce oare? Cu ce au greșit părinții, bunicii și străbunicii noștri, stând de straajă la hotare? Adevărul totuși e unul: câte limbi cunoaște omul,

de atâtea ori e om. Ce te costă să-i transmiți această zestre și copilului tău? Comoara dintâi a omului e limba maternă. Limba este templul găzduirii istoriei și civilizației unui popor. Chiar să nu ne pese de Ea, de Noi ca Neam și Credință? Se știe: popoarele mari, numeroase, prin natura lor expansionistă, de a se lăți peste alte neamuri, atentează la viața limbilor popoarelor mici, asimilându-le, mai repede sau mai încet. Iar noi, cum ați crede, dacă nu facem parte din țările mari, au nu ne este la fel de dragă viața cu tot neamul grămăjoară? Limba noastră cea română nu trebuie să trăiască împreună cu noi? Știu: atâtea timp, cât un neam își apără valorile – limba, cultura, tradițiile, datinile și obiceiurile – acel Neam nu știe de moarte. Crede cineva că nouă nu ne este dragă viața, cu toate ale noastre? Să ne bucurăm că Roata istoriei cunoaște doar mersul înainte.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

LIMBA ROMÂNĂ

Salvarea dintâi – prima iubire – Rămâi!

Cântă, vorbește, îngână – Limba Română!

Minunea dintâi, dulce simțire – Rămâi!

Cântă, vorbește, îngână – Limba Română –

A noastră stăpână!

Ideea Națională

Ideea națională?

Pentru unii, azi, e banală, Pentru alții...

E sacramentală,

Ideea națională –

Scapă o Țară de boală

Și de râie străină o spală

Ideea națională –

E Neamul pe verticală,

E calea noastră astrală!

Ideea Națională!

VIVAT NAȚIUNE!

În lume,

Fără națiune,

Nu ai nume.

Vivat națiune!

Alta n-am ce-ți spune.

ETERNITATE

Cât limba ta română

Va fi ca să rămână

O zestre – cea dintâi,

Tu, neamule – rămâi!

Cât limba are viață,

Cât floarea-i cu dulceață

În Țara mea de dor,

Eu n-am mormânt să mor!

ȚARĂ CU FECIORI

Ai crescut și ai feciori,

Țara mea și visul meu.

Astfel nu vei ști să mori...

Cu noi e și Dumnezeu.

**Autor al eseului și
al versurilor este
poetul Ionel CĂPIȚĂ,
jurnalist și publicist.
Membru al Uniunii
Scriitorilor din
Republica Moldova**

LIMBA ȘI NEAMUL

publici cu un destin istoric zbuciumat, ziua de 31 august fiind declarată sărbătoare cu denumirea LIMBA NOASTRĂ CEA ROMÂNĂ. Astfel, au fost încoronate nenumăratele mitinguri ale sutelor de mii de protestatari, care, la acea vreme, scandau neîncetat pe arterele Chișinăului, și nu numai, „LIMBĂ-ALFABET!”

De ce a optat Neamul ca limba română să fie pusă în capul mesei? Pentru că Limba este Neamul. Dispare Limba, dispare Neamul.

După limbă poți determina omul din ce Neam face parte – e român, francez, german, portughez sau de altă etnie. Atâta timp cât este vie limba unui neam, viu este și Neamul. Dar cine ar putea să-mi spună – cine nu vrea să trăiască? Cui nu-i este dragă viața? Și unui om, și unui pom..., deopotrivă dragă le este. Nu știu însă de ce ar crede cineva că limba unui neam n-ar vrea să trăiască? Ea, limba, fiind un fenomen social viu – cel mai important mijloc de comunicare între oameni, cum să-i dorim moartea? Da, este adevărat că neamuri diferite caută să însușească și o altă limbă – de comunicare internațională, dar e tot atât de adevărat că, în același timp, fiecare își apără cu sfințenie și cu îndârjire limba țării sale, a moșilor și strămoșilor, își apără eul său, adică ceea ce-l identifică și-l deosebește de alte popoare. Să ne întrebăm însă – ce se întâmplă cu o bună parte din societatea noastră?

Puțin le pasă multora,

mamei – care-l reprezintă și îl identifică. Strălucirea limbii este strălucirea unui neam, a mea, a ta. Doar așa e: cum vorbești, acela ești. Din păcate, și după atâtea ani, din 1989 încoace, nu sunt puțini acei care vorbesc o limbă neglijată – plină de rusisme, iar de la o vreme împrăștiată cu englezisme – și o țin, măi neamule, pe-a lor, ca „să nu iasă din lume”. Unii și mai și: se sinchisesc să vorbească limba literară în mediul unde se vorbește „ca peste tot”. Pe când alții nici nu vor să știe că e o rușine să vorbești urât, într-o limbă pocită și nicidecum nu-i rușine atunci, când te exprimi într-o limbă literară, folosind un limbaj civilizat. Cred totuși că acel ce se află pe mal e bine să-i dea mâna celui din mocirlă, să-l scoată, dar să nu coboare și el într-acolo. E așa sau nu-i așa? E dureros, într-un fel, că atâtea lume a luptat pentru „limbă și alfabet”, pentru identitatea noastră națională, în numele generațiilor actuale și viitoare, de a nu ne pierde ca

Mihail COTOROBAI: Respectarea drepturilor omului – principiul de bază al statului independent și democratic

Interviu realizat cu dl Mihail COTOROBAI, deputat în primul Parlament și semnatarul Declarației de Independență a Republicii Moldova, actualmente, Avocat al Poporului, sau în expresie internațională – ombudsmanul țării.

CORRESPONDENTUL: D-voastră, împreună cu colegii din primul Parlament, ați avut misiunea istorică de a adopta Declarația de Independență a Republicii Moldova. Cum vă amintiți de acea zi memorabilă de 27 august 1991, de evenimentele din acea perioadă?

Mihail COTOROBAI: Declarația de Independență a Republicii Moldova, adoptată la 27 august 1991, este un document istoric. Deputații primului Parlament democratic al Moldovei au fost conștienți de importanța adoptării acestui document. Menționez că adoptarea acestui act crucial pentru statalitatea Moldovei a avut loc într-o perioadă de speranțe, dar și de mândrie legată de renașterea națională. Ceea ce poate fi remarcat despre acest eveniment istoric, a fost sentimentul unui entuziasm masiv, generat de apariția și existența comunității și unității care a cuprins toți moldovenii, era un sentiment de solidaritate și responsabilitate. Cu siguranță, eram conștienți de marea responsabilitate pe care ne-o asumam, votând Declarația de Independență

în numele poporului.

Cu toate acestea, vreau să subliniez și faptul că votarea în acea zi nu a fost atât de ușoară cum poate să pară. O parte dintre deputați erau reticenți, au votat cu rezerve, având unele temeri pentru consecințele care puteau avea loc în contextul unor alte circumstanțe.

COR.: Cum apreciați evoluția Republicii Moldova în acești 25 de ani de independență?

M. C.: În 25 de ani de independență, Republica Moldova a parcurs o cale în care a avut parte de bucurii, realizări, dar a avut și „căderi”, momente triste, încercări dure. Orice zi din acești ani a lucrat în măsura posibilităților pentru independența acestui stat mic, indiferent de condițiile impuse de jocurile geo-politice. Noi am edificat un stat viabil, cu instrumente statale funcționale, cu o legislație modernă, am depus eforturi susținute pentru a fi „în rând cu lumea”, am manifestat o atitudine deschisă față de întreaga lume, ne-am impus ca un stat pașnic, dispus pentru un dialog constructiv. Aderând

la organizațiile și organismele internaționale, ne-am asumat angajamentul de a respecta drepturile și libertățile omului. Acest respect pentru drepturile fiecărui cetățean presupune supremația legii ca un principiu general al vieții în țara noastră.

Cu părere de rău, mai dificil a fost pentru noi să atingem o bunăstare economică, pe care au visat-o atât cei care au votat și semnat Declarația de Independență, cât și întregul popor. Sărăcia

și lipsa de progrese în domeniul dezvoltării economice sunt realitățile triste cu care se confruntă toți cetățenii Moldovei. Acestea sunt cauzele care au făcut ca o bună parte din populația țării, cetățeni activi din punct de vedere economic, specialiști calificați, să fie nevoiți să caute oportunități de afirmare în alte țări.

Azi, peste 25 de ani, înțelegem pericolul real al corupției pentru independența și existența unui stat, conștientizăm că fără a lupta cu corupția nu avem șanse să devenim statul în care legea stă în capul mesei.

Cu toate acestea, unele schimbări se produc, deși foarte lent. Am educat tineri care au învățat cum se face economie eficientă, cum se administrează o afacere și acești tineri sunt speranța noastră. Ideile noi și faptele acestor tineri mă fac încredător în ziua de mâine a țării noastre.

COR.: În calitate de președinte al Comisiei parlamentare permanente pentru autoadministrare

locală și economie locală, ați promovat insistent ideea de fondare a Academiei de Studii în domeniul Administrării Publice. Care au fost argumentele forte pentru fondarea unei asemenea instituții de învățământ superior?

M. C.: Ca președinte al Comisiei parlamentare pentru autoadministrare locală și economie locală, la începutul realizării reformei organelor publice locale am fost pus în fața faptului că, deși exista o dorință enormă de a crea organe publice eficiente, de tip nou, care ar fi puse în slujba cetățeanului, nu existau cadre cu suficientă pregătire în domeniu, care ar fi putut face față cerințelor și provocărilor noi care apăreau în fața organelor de stat și a funcționarilor publici. Noile cerințe impuneau necesitatea unui nou funcționar, de carieră publică, motivat nu de loialitate față de vreun partid, dar de eficiență în relația cu cetățeanul și statul, cu pregătire temeinică, cunoaștere a legislației, a unor metode și procedee noi de lucru. La acel moment, în organele publice centrale și locale activau funcționari aleși sau numiți după criteriul partinic. Pentru viitorul său statul trebuia să-și educe funcționari publici de carieră, în spiritul respectării stricte a legislației, a drepturilor și libertăților omului, conștienți de pericolele birocratice, funcționari, care ar înțelege de ce trebuie să fie deschiși în raport cu cetățeanul.

Țin să subliniez că pachetul de legi cu privire la reforma teritorial-administrativă a Republicii Moldova așa și nu a fost adoptat de Parlament. Acest bloc de legi era unul principal. De aceste legi depindea calea pe care trebuia să meargă Moldova.

(Continuare în pag. 7)

Mihail COTOROBAI: Respectarea drepturilor omului – principiul de bază al statului independent și democratic

(Sfârșit. încep. în pag. 6)

Declar cu toată răspunderea că discuțiile și pozițiile controversate ale adepților și ale oponenților adoptării și implementării acestor legi care ar fi modificat cardinal organizarea teritorială și structura administrativă a Republicii Moldova au fost unul din temeiurile de dizolvare a Parlamentului din 1990 cu un an înainte de termen.

Deși legile preconizate nu au fost adoptate, reforma nu a fost efectuată, totuși, s-a reușit, prin decretul semnat de primul Președinte al Republicii Moldova, Mircea Snegur, crearea instituției de învățământ superior de profil – Academia de Studii în Domeniul Administrării Publice, astăzi Academia de Administrare Publică.

Ulterior, grație activității corpului didactic de înaltă calificare și a primului rector, Mihail Platon, Academia a devenit Alma Mater a funcționarilor publici, având scopul de a pregăti specialiști cu studii temeinice, ceea ce a rezultat în realizarea viabilă a unuia dintre obiectivele inițiate la momentul creării Academiei - Moldova are un aparat de stat eficient de funcționari bine pregătiți. La această muncă mi-am adus și eu modestul aport personal: conștientizând necesitatea acestei reforme, esențială pentru statalitatea Moldovei, am inițiat și contribuit nu doar la adoptarea deciziei de fondare a Academiei, dar am și predat cursuri chiar din primele zile de existență a instituției.

COR.: Activând în prezent în calitate de Avocat al Poporului, cum conlucrați cu administrația publică centrală și locală? Care sunt problemele de care este preocupat în prezent ombudsmanul Mihail Cotorobai?

M. C.: Astăzi, activând în funcția de Avocat al Poporu-

lui, țin să menționez că misiunea Avocatului Poporului (Ombudsmanului) este strict legată de modul în care autoritățile publice ale statului asigură o bună guvernare. Or, o bună guvernare se bazează pe respectarea legilor și aplicarea regulamentelor, presupune asumarea deplină a răspunderii față de membrii comunității, prestează în mod eficient servicii publice. Nu trebuie de uitat că o adevărată democrație atât la nivel central, cât și local, este de neînchipuit fără implicarea plenară a cetățenilor în procesul decizional și fără de implementarea unor tehnici noi de informare și

organizațiile necomerciale și de către persoanele cu funcții de răspundere de toate nivelurile.

Ombudsmanul trebuie să supravegheze respectarea drepturilor omului de către organele de stat. Prin natura sa, instituția națională de promovare și respectare a drepturilor omului nu are funcția de a pedepsi sau sancționa. Ombudsmanul recomandă înlăturarea cauzelor care duc la încălcarea drepturilor omului. De aceea, colaborarea Avocatului Poporului cu toate instituțiile statului și nu numai trebuie să fie una constructivă, în cadrul acestei colaborări reprezentanții orga-

comunicare. De asemenea, funcționarii publici trebuie să contribuie prin exemplul personal la consolidarea autorității administrației publice pe care o reprezintă, să onoreze obligațiile civice, să asigure ordinea publică și să respecte legislația. Toate aceste aspecte țin de buna guvernare, or, conform Legii cu privire la Avocatul Poporului (ombudsman) nr. 52 din 03.04.2016, rolul Ombudsmanului este de a supraveghea, de a promova și a apăra respectarea drepturilor omului în cadrul relației cetățeanului cu statul. Avocatul Poporului este cel care asigură respectarea drepturilor și libertăților omului de către autoritățile publice, de către organizații și întreprinderi,

nelor publice, funcționarii de stat trebuie să înțeleagă care este rolul ombudsmanului în societate și să urmeze recomandările date de Avocatul Poporului.

Rolul ombudsmanului este să depisteze problemele de sistem prin prisma problemelor cetățeanului și să contribuie la soluționarea lor. La momentul actual, Oficiul Avocatului Poporului (OAP) are practici bune de colaborare cu Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Justiției, Ministerul Educației, Ministerul Sănătății, Ministerul Afacerilor Interne, Departamentul instituțiilor penitenciare, cu multe primării, cu mai multe organe de stat

de nivel local. În acest sens, activitatea OAP este foarte diversă: de la avizarea unor proiecte de legi, contribuirea la îmbunătățirea legislației prin înaintarea de propuneri de modificare a textelor de lege, până la reuniuni de lucru, mese rotunde, consultații cu experții și specialiștii pentru soluționarea unor probleme concrete.

Toate acțiunile Avocatului Poporului sunt și vor fi îndreptate spre promovarea și monitorizarea respectării drepturilor omului în Republica Moldova. Aceasta constituie prioritatea mea de bază și esența activității de Ombudsman. Sarcinile de viitor trebuie să fie stabilite prin prisma specificului și tendințelor globale, fapt ce ridică un șir de provocări în fața procesului de respectare a drepturilor omului.

La fel de important este și aspectul activității Avocatului Poporului pe plan internațional. În condițiile austerității financiare, Oficiul Avocatului Poporului a reușit să mențină și să îmbunătățească relațiile sale cu mai multe organisme internaționale. OAP este membru în mai multe organizații internaționale ale ombudsmanilor: Institutul internațional al ombudsmanului, Institutul European al ombudsmanului, Asociația ombudsmanilor și mediatorilor francofoni, Rețeaua Europeană a Instituțiilor Naționale ale Drepturilor Omului. Oficiul depune eforturi consistente pentru a atinge un obiectiv foarte important – acreditarea cu statutul „A”. Aceasta va contribui nu doar la ridicarea nivelului de apărare a drepturilor omului în Moldova, dar și va spori prestigiul țării noastre.

**Interviu realizat de
Ion AXENTI**

Cooperare în cadrul Euroregiunii Siret-Prut-Nistru

În nr. 15 al ziarului „Funcționarul Public” am publicat o informație despre activitatea Asociației Euroregiunea Siret-Prut-Nistru, care reunește 25 de raioane, municipiul Bălți, unitatea teritorial-autonomă Găgăuzia, Republica Moldova, și 2 județe din România, Iași și Prahova, care, recent, și-a reales noua conducere cu un mandat de doi ani și a trasat un amplu program de proiecte de cooperare transfrontalieră cofinanțate de Uniunea Europeană.

În acest număr al ziarului publicăm un interviu cu **dl Ghenadie BUZA, președintele raionului Hâncești, căruia i-a revenit funcția de vicepreședinte pentru proiecte al ESPN.**

Ghenadie BUZA,
președintele raionului
Hâncești

CORESPONDENTUL: Care este misiunea D-voastră pentru domeniul proiectelor Euroregiunii ca președinte al raionului în această funcție onorabilă pentru raionul D-voastră?

Ghenadie BUZA: Sarcina mea de vicepreședinte al Euroregiunii pentru domeniul proiectelor o văd în asigurarea unui acces egal al tuturor componentelor ESPN la identificarea necesităților unităților administrativ-teritoriale concrete, propunerea și elaborarea ideilor de proiect comune cu valoare regională, interregională și transfrontalieră, în informarea privind oportunitățile de finanțare a acestor proiecte și în consultarea colegială largă în ceea ce privește prioritizarea proiectelor respective. Consider că o bună șansă, în acest sens, o vor oferi pentru ESPN cele două programe de cooperare bilaterală - „România - Republica Moldova 2014 - 2020” și „Cooperarea în Bazinul Mării Negre 2014 - 2020”.

Un alt aspect, în opinia mea, va viza promovarea parteneriatelor și bunelor practici deja constituite, suportul în stabilirea noilor parteneriate. Or, modelele europene de administrare, organizare și desfășurare a activității economice, sociale și culturale la

nivel comunitar, local și regional și-au demonstrat viabilitatea și vor constitui repere clare pentru noi, formându-ne agenda pentru perioada imediat următoare.

COR.: Care a fost beneficiul raionului Hâncești de pe urma cooperării cu ESPN? Ce proiecte au fost implementate și care a fost impactul lor asupra dezvoltării raionului?

Gh. B.: Grație cooperării cu ESPN, mai bine zis, prin intermediul ei, am stabilit relații de parteneriat excelente cu județele din România, limitrofe raionului Hâncești. Este vorba de județele Iași și Vaslui, cu care au fost realizate numeroase proiecte transfrontaliere prin Programul de Bună Vecinătate „România - Republica Moldova 2004-2006” și Programul Operațional Comun „România - Ucraina - Republica Moldova 2007-2013”, axate atât pe dezvoltarea și modernizarea infrastructurii rutiere și edilitare, protecția mediului ambiant, promovarea turismului, cât și „soft”, „de la om la om”, cuprinzând laturi sociale, culturale, educative.

Cu județul Prahova, de asemenea, ne leagă o colaborare fructuoasă, verificată în timp. Am realizat împreună proiecte la nivelul primăriilor, instituțiilor de învățământ, bibliotecilor, menite să contribuie la revitalizarea patrimoniului nostru istoric, cultural, la cunoașterea și omagierea personalităților marcante ale neamului. Am înfăptuit numeroase schimburi de delegații cu reprezentanți ai administrației publice locale de pe ambele maluri ale Prutului, ai mediului de afaceri, ai școlilor și grădinițelor din raion.

COR.: Ce proiecte de valoare sunt preconizate a fi realizate în viitorul apropiat în cadrul Euroregiunii?

Gh. B.: În scopul identificării priorităților de dezvoltare

a raioanelor din componența Euroregiunii Siret-Prut-Nistru, în primăvara anului 2016, reprezentanții Euroregiunii au întreprins vizite la mai multe Consilii raionale din Republica Moldova, la care au avut întâlniri cu conducerea acestor autorități, cu reprezentanții subdiviziunilor Consiliilor raionale, cu agenți economici și mass-media locală.

În Hâncești, o asemenea vizită a fost efectuată în luna martie, în decursul acesteia fiind puse în discuție necesitățile raionului în viziunea invitaților la întrunire. Au fost identificate mai multe subiecte de interes comun și anume:

- organizarea cursurilor de instruire și formare a funcționarilor publici în vederea managementului de proiect;
- crearea condițiilor pentru deschiderea la nivel regional a piețelor agricole transfrontaliere și dezvoltarea infrastructurii

tice comune;

- valorificarea potențialului turistic și conservarea patrimoniului cultural-istoric,

- modernizarea drumurilor de interes regional (zona de graniță);

- finalizarea Sălii Polivalente de Sport;

- identificarea partenerilor pentru participarea cu diverse propuneri de proiect în cadrul viitoarelor programe cu finanțare din partea UE.

La fel, dl Tudor JIJIE, directorul executiv al ESPN, a făcut o prezentare prospectivă a Programului bilateral comun „România - Republica Moldova 2014-2020” și prioritățile acestuia.

Actualmente, se formează un grup de lucru în cadrul Secțiunii proiecte a ESPN, în care vor intra reprezentanți ai tuturor membrilor și vor fi stabilite persoanele de contact. Urmează să fie aprobat un Plan de acțiuni pe termen

necesare în vederea procesării producției agricole;

- schimb de experiență pe diferite domenii;

- crearea unui Centru de excelență pentru elevii din raionul Hâncești;

- organizarea taberelor de vară cu participarea copiilor din ambele țări;

- reabilitarea și dotarea cu echipament a edificiilor medicale din mediul rural;

- dezvoltarea traseelor turis-

scurt și mediu. Iar în viitorul apropiat va fi convocată o întrunire cu participarea acestora pentru prioritizarea, sub aspect interregional și transfrontalier, a propunerilor de proiecte, emise în cadrul vizitelor de documentare efectuate în Republica Moldova, pentru a le aplica la cele două Programe cu finanțare europeană.

Interviu realizat de
Vlad IONAȘCU

Programul Bunelor Practici, ediția 2016

Este în plină desfășurare ediția 2016 a Programului Bunelor Practici ale Autorităților Publice Locale din Moldova - o nouă etapă în extinderea practicii dezvoltării durabile a localităților, în contextul bunei guvernări locale.

Grupul Coordonator al Programului Bunelor Practici ale Autorităților Publice Locale din Moldova a selectat 30 dintre cele mai active comunități, care urmează să fie vizitate în următoarele două luni pentru a vedea pe viu modalitatea de implementare a celor mai bune practici în autoguvernarea locală.

În cadrul competiției din acest an au fost înscrise 75 dintre cele mai inovative bune practici, implementate de 45 de autorități locale din 21 de raioane ale țării. Secțiunile la care au aplicat administrațiile publice locale sunt:

- integritate, buna guvernare și transparența procesului decizional la nivel local;
- dezvoltarea economică locală și modele de cooperare intercomunitară;
- soluții durabile pentru comunități eficiente energetic;
- managementul performant al serviciilor publice locale.

În ce privește repartizarea practicilor pe regiuni, zona de Centru rămâne a fi cea mai activă. De aici au fost depuse 32 de bune practici din 18 localități, din regiunea de Nord – 25 bune practici din 11 localități, iar 17 bune practici din 16 localități au fost depuse din regiunea de Sud a republicii. După cum s-a menționat, în cazul evaluării

au fost evidențiate, în special, ideile inovative, cele care au ecou și pot fi preluate și de alte autorități publice locale.

Grupul Coordonator al Programului Bunelor Practici are rolul de a monitoriza și evalua implementarea Programului Bunelor Practici, de a superviza evaluarea și selectarea celor mai bune practici ale autorităților publice locale.

Primele vizite de evaluare a bunelor practici au fost întreprinse în orașele Ungheni și Călărași, precum și în satele Zagarancea și Nișcani.

Condițiile de activitate de la grădinița-creșă „Andrieș” și liceul teoretic „Gheorghe Asachi” din orașul Ungheni s-au îmbunătățit substanțial după ce aceste două instituții au devenit eficiente energetic. Astfel, au fost izolați pereții exteriori, schimbate geamurile și ușile, înlocuite vechile corpuri de iluminat cu becuri de tip LED, instalate centrale termice autonome și chiar panouri solare. Beneficiarii inovațiilor energetice sunt cei 386 de copii de vârstă preșcolară, 994 de elevi de la liceu și peste 120 de cadre didactice. Ca rezultat, consumul de energie termică și electrică s-a redus la grădiniță cu aproape 30%, iar la liceu aceste cheltuieli au scăzut cu 13 mii de lei, comparativ cu sezonul de încălzire 2014-2015.

Proiectul „Conservarea energiei termice la grădinița-creșă „Andrieș” și liceul teoretic „Gheorghe Asachi” a fost implementat de primăria orașului Ungheni și finanțat de Fondul pentru Eficiența Energetică, cu un buget total de 9 milioane de lei.

În comuna Zagarancea sunt promovate tradițiile și obiceiurile locale. Astfel, aici a fost creat, recent, muzeul în aer liber „În ograda bunicilor”. În camera „La cuptor” găsim unelte strămoșești de bucătărie, în „Casa Mare” - covoare și prosoape adunate din tot raionul Ungheni, iar la „Meșterul faur” - chiar și un strung de lemnărie, vechi de peste 100 de ani. „Obții succes doar atunci când urmărești un anumit scop și implici comunitatea, fiindcă lucrurile bune se realizează doar împreună”, spune primarul comunei, Mihail Burlacu. În satul Semeni din comuna Zagarancea

de mii de lei și a fost susținut de USAID și primăria orașului.

Tradițiile populare sunt la loc de cinste în satul Nișcani din raionul Călărași, fiind promovate în cadrul sărbătorilor naționale și creștine. Astfel, în anul trecut, de Ziua Independenței, a fost organizată și o sărbătoare locală, unde au fost expuse bucate tradiționale, lucrări confecționate manual, publicații cu caracter național, dar și lucrări ale pictorului și scriitorului băștinaș, George Petrea. Potrivit primarului Petru Sorici, evenimentul a demonstrat că oamenii din localitate pot fi binevoitori, ospitalieri și receptivi atunci când este vorba de organizarea unei sărbători.

Cele mai bune exemple de bună practică vor fi incluse într-o Antologie a bunelor practici și vor fi premiate în cadrul unei ceremonii festive la finele anului 2016.

peste 148 de gospodării sunt conectate la apă potabilă de calitate, după ce în această localitate a fost construit anul trecut un apeduct de 16 km. Apeeductul, în valoare de 5 milioane de lei, a fost construit cu suportul financiar al Fondului Ecologic și al administrației publice locale.

Primăria orașului Călărași a elaborat în anul 2015, cu suportul USAID, Planul Urbanistic General (PUG). Documentul indică strategia de dezvoltare a orașului și are scopul de a construi o localitate modernă, din punct de vedere economic și social. Proiectul a costat 386

Notă. Programul Bunelor Practici ale Autorităților Publice Locale din Moldova a fost lansat în anul 2005 de către Consiliul Europei în cooperare cu Guvernul Republicii Moldova, asociațiile de primari, proiectul USAID „Reforma Autorităților Publice Locale” și implementat de către IDIS „Viitorul”, având scopul de a identifica, valorifica și disemina bunele practici printre autoritățile publice locale din Republica Moldova, contribuind, astfel, la eficientizarea guvernării locale.

Ana-Maria VEVERIȚĂ,
coordonațor de Program,
IDIS Viitorul

Dispoziții normative în activitatea APL

ÎNTREBARE. Poate beneficia primarul de premiu pentru activitate prodigioasă desfășurată în folosul comunității? Care autoritate publică sau instanță poate acorda premiu primarului?

RĂSPUNS. În Legea cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar nr. 355 din 23.12.2005 la Capitolul III „Salarizarea persoanelor care dețin funcții de demnitate publică și persoanelor care dețin funcții publice de rangul întâi” e stipulat că (2) persoanele care dețin funcții de demnitate publică și persoanele care dețin funcții publice de rangul întâi, precum și funcționarii publici pot beneficia de premii cu prilejul jubileelor, sărbătorilor profesionale și al zilelor de sărbătoare nelucrătoare, care se plătesc din contul economiei mijloacelor pentru retribuirea muncii.

Respectiv, primarul este persoană cu funcție de demnitate publică și poate beneficia de premii cu ocaziile enumerate la articolul citat mai sus. Premiile se plătesc din contul economiei mijloacelor pentru retribuirea muncii, alocate pe anul respectiv, adică din bugetul local (art. 8, alin. (3) din Legea privind finanțele publice locale).

Ținând cont de faptul că, anual, la aprobarea bugetelor UAT de către consiliile locale, sunt preconizate finanțe publice la articol concret pentru efectuarea acestor premii tuturor salariaților, inclusiv primarului, acesta ca executor (ordonator) principal de buget, poate să-și acorde și singur, prin dispoziție, acest premiu.

ÎNTREBARE. Cine și în ce condiții numește secretarul consiliului local? Ce cunoștințe și abilități trebuie să întrunească persoana care aspiră la această funcție?

RĂSPUNS. Statutul și atribuțiile secretarului consiliului local sunt reglementate în art. 37-39 ale Legii 436/2006, cât și în punctul 26 din Regulamentul aprobat prin Legea 457/2003. Secretarul consiliului local este și secretar al satului (comunei), orașului (municipiului). Candidatul la funcția de secretar se va selecta pe bază de concurs. Persoana numită, în condițiile legii, în funcția de secretar trebuie să fie licențiat al unei facultăți (secții) de drept sau de administrație publică.

Numirea în funcție se face la sedința imediat următoare a consiliului local, după anunțarea rezultatelor concursului.

Aceste prevederi se aplică numai în cazul în care funcția de secretar este vacantă.

Secretarul se bucură de stabilitate în funcție și cade sub incidența Legii nr. 158-XVI din 4.07. 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.

Modificarea, suspendarea și încetarea raporturilor de serviciu ale secretarului se face, în condițiile legii, prin decizia consiliului. Evaluarea performanțelor profesionale ale secretarului poate fi executată de către

primar, în baza deciziei consiliului.

Pe durata concediului sau a unei lipse îndelungate a secretarului din motive întemeiate, consiliul local poate împuternici un alt funcționar din cadrul primăriei să îndeplinească toate atribuțiile secretarului sau unele dintre ele.

ÎNTREBARE. Ar putea, de pildă, viceprimarul, contabilul-șef, specialistul în problemele percepției fiscale, specialistul pentru reglementarea regimului funciar să înlocuiască secretarul consiliului, dacă acesta din urmă lipsește o perioadă îndelungată de timp?

RĂSPUNS. Astfel de situații pot să apară datorită faptului că în lege nu este stipulat anume despre ce fel de funcționar este vorba care ar putea să înlocuiască secretarul: funcționar public sau un funcționar care nu se bucură de acest statut.

Dar să le luăm pe rând.

1. Viceprimarul nu poate înlocui secretarul consiliului pentru că acesta cade sub incidența art. 12 al Legii 199/2010 care nu-i permite să desfășoare orice altă activitate remunerată, cu excepția activităților didactice și științifice.

2. Pe când contabilul-șef, specialistul în problemele percepției fiscale, specialistul pentru reglementarea regimului funciar sau alți funcționari publici din cadrul primăriei, pot să înlocuiască secretarul consiliului în baza art. 25, alin. (3) din Legea 158/2008, unde este stipulat expres, că: „Funcționarul public poate cumula atribuțiile sale cu atribuțiile funcției publice temporar vacante din cadrul autorității publice în care acest funcționar activează”.

Modalitățile de exercitare a atribuțiilor publice temporar vacante sunt expuse în Anexa nr. 4 la Hotărârea Guvernului nr. 201 din 11.03.2009 privind punerea în aplicare a prevederilor Legii nr. 158/2008.

ÎNTREBARE. Controlează cineva activitatea consiliului local și a primarului? Cine poate să-i tragă la răspundere pentru greșeli și abuzuri în serviciu?

RĂSPUNS. Conform art. 61 al Legii 436/2006 activitatea autorităților administrației publice locale este supusă controlului administrativ în temeiul Constituției și al altor acte legislative.

Controlul administrativ al activității autorităților administrației publice locale vizează respectarea Constituției, a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, Legii 436/2006 și a altor acte normative atât de către autoritățile administrației publice locale de nivelurile întâi și al doilea, cât și de către funcționarii acestora.

Controlul administrativ include controlul legalității și controlul oportunității activității autorităților administrației publice locale. Controlul administrativ se efectuează din oficiu sau la cerere. Controlul administrativ vizează, în principal, legalitatea activității autorităților administrației publice locale.

Exercitarea controlului administrativ de oportunitate de către autorități de nivel superior se admite doar în cazul realizării competențelor delegate de către stat autorităților administrației publice locale.

Academicianul Ion Tighineanu – președinte al unui important for științific internațional

Republica Moldova, prin intermediul comunității științifice și, nu în ultimul rând, al savanților cu renume, continuă să se impună la scară internațională în dezvoltarea științei și a tehnologiilor moderne. Recent, **academicianul Ion Tighineanu, prim-vicepreședinte al Academiei de Științe a Moldovei**, i-a fost făcută oferta din partea Asociației Internaționale de Optică și Fonică (AIOF) să prezideze o nouă ediție a Conferinței Internaționale în domeniul Nanotehnologiilor. Evenimentul va avea loc la 8-10 mai 2017, în Barcelona, Spania.

Menționăm că edițiile an-

terioare ale prestigiosului for științific și-au ținut lucrările în Sevilla (2005), Maspalomas (2007), Dresda (2009), Praga (2011), Grenoble (2013) și Barcelona (2015), ediția din anul trecut fiind, de asemenea, prezidată de academicianul Ion Tighineanu. Anume prestația din anul tre-

cut i-a determinat pe organizatori să-l propună pe renumitul savant moldovean, pentru a doua oară

consecutiv, la onoratul post de președinte al forului internațional.

Conferința Internațională în domeniul Nanotehnologiilor, organizată de AIOF, o dată la doi ani, reprezintă o platformă multidisciplinară de schimb

de experiență și informații unde sunt puse în discuție rezultatele de ultimă oră ce țin de noi nanotehnologii și nanomateriale, dispozitive nanoelectronice și nanofotonice, precum și noi materiale nanostructurate pentru aplicații în biomedicină, nanomecanică, sisteme energetice etc.

Comitetul de Program al forului științific este constituit din savanți notorii din SUA, Germania, Marea Britanie, Japonia, Italia, Elveția, Danemarca, România, Spania etc.

Eugenia TOFAN,
Centrul media al AȘM

Transport public electric

Primul oraș din România, în care vor circula autobuze electrice, va fi Cluj-Napoca. Autoritățile de aici au început deja procedura de achiziție pentru 30 de autobuze electrice din fonduri elvețiene, iar începând din anul viitor acestea vor transporta călători.

Ideea aparține unei echipe româno-maghiare, care a testat astfel de autobuze și, pentru a convinge lumea să

renunțe la vehiculele clasice, tehnicienii echipei au plecat într-o călătorie în jurul globului. Până să ajungă la Cluj, autobuzul electric a trecut prin Canada, Portugalia, SUA, China, Ucraina, Rusia și Kazahstan, scrie Promotor.

Primăria din Cluj susține ideea și declară că va cumpăra, în premieră pentru România, autobuze ecologice. „Suntem în plină procedură de achiziție

a 30 de autobuze electrice. Acestea vor fi achiziționate din fonduri elvețiene. Ne dorim un oraș care să nu fie atât de polu-

at și pentru aceasta trebuie să contribuim și noi prin asigurarea de mijloace de transport public cât mai eficiente și

ecologice”, au declarat surse din cadrul primăriei Cluj.

În ciuda tuturor stereotipurilor despre jocurile pe calculator, cum că ele ar afecta în mod negativ creierul, conducând la descompunerea lui, un nou studiu scoate la iveală contraargumentele acestei afirmații, arătând că jucându-te zilnic pe calculator, ai șansa de a-ți îmbunătăți performanțele școlare.

adele când aceștia jucau în mod regulat jocuri pe calculator, rezultatele la materii, precum matematica, literatura și științele se îmbunătățeau considerabil.

„Studentii care se joacă pe calculator în fiecare zi acumulează, în medie, cu 15 puncte mai mult la testele de matematică și cu 17 puncte mai

Cercetarea a fost făcută în Australia, pe un număr de peste 12.000 de elevi de liceu și a arătat că, în perio-

Beneficiile jocurilor la calculator

mult la cele de la științe. Atunci când te joci pe calculator, rezolvi puzzle-uri pentru a putea avansa la nivelul următor, iar acest lucru necesită folosirea unor cunoștințe generale și a unor abilități care au legătură cu materii, precum matematica, literatura și științele”, explică cercetătorul Alberto Posso, de la Universitatea din Melbourne.

În cadrul studiului au fost folosite și date din programa PISA, care a testat elevii din peste 700 de școli în 2012 și a strâns date referitoare la interesele lor și la activitățile online pe care le desfășoară.

Profesorul Posso sugerează, de asemenea, că elevii care petrec timpul jucându-se pe calculator își dezvoltă un simț analitic și capacitatea de a rezolva mai ușor problemele, lucruri care îi ajută și în activitățile de la școală.

Totuși chiar dacă jocurile pe calculator ajută, nu tot ceea ce implică folosirea computerului este benefic. Posso susține că adolescenții, care verifică Facebook-ul sau alte media sociale în fiecare zi, riscă să piardă în ceea ce privește rezultatele școlare și se situează la diferențe de 20 de puncte față de cei care nu folosesc niciodată rețelele de socializare.

Istoria noastră

ALEEA DOMNITORILOR DE LA CRICOVA

„Moldova cu stejari și cetini ascunde inimi mari de domni”. Mihai Eminescu

Cricova, renumită suburbie a municipiului Chișinău, binecunoscută în țară și departe peste hotarele ei, în primul rând, datorită faimoaselor sale depozite subterane naturale cu vinuri de marcă, devenind unul dintre cele mai prestigioase trasee turistice ale plaiului nostru, iată că identifică o nouă perlă a sa, de unicat, ansamblul monumental denumit sugestiv „**ALEEA DOMNITORILOR**”, care include busturile de bronz ale celor mai de seamă domnitori ai Țării Românești și Moldovei medievale. Acest complex arhitectural conferă orașului Cricova o nouă identitate culturală, educativ-patriotică, turistică, contribuind, astfel, la promovarea unei imagini inedite a acesteia.

După cum mărturisește **primarul de Cricova, dl Valentin GUȚAN**, „ideea creării acestui ansamblu de unicat a pornit de la sentimentul de recunoștință față de străbuni, de cinstire a memoriei înaintașilor. După cum afirmă marele nostru cărturar, Gheorghe Asachi, cultura și fericirea unui popor stau în respectul aducerii aminte a strămoșilor.

În acest context, țin să menționez că, în semn de omagiu, în localitatea Cricova sunt șase străzi care poartă numele marilor domnitori: Bogdan Voievod, Ștefan cel Mare, Mihai

Viteazul, Mircea cel Bătrân, Dimitrie Cantemir, Alexandru Ioan Cuza (strada Cuza-Vodă), precum și strada Voievozilor.

Or, rolul principal și determinant în administrarea Moldovei istorice i-a aparținut instituției domnești, care a dăinuit circa o jumătate de mileniu. Iar voievozii, deținând puterea supremă în stat, au protejat cu sfințenie cultura neamului și țara.

La realizarea acestei idei și-

„Aleii Domnitorilor”. A urmat apoi Hotărârea Guvernului din 2015 „Privind edificarea în orașul Cricova a Aleii Domnitorilor”, proiectul fiind avizat de Ministerul Culturii.

Sursele financiare necesare pentru amenajarea Aleii Domnitorilor, inclusiv pentru elaborarea, executarea și instalarea busturilor domnitorilor, au fost acoperite parțial din bugetul orașului Cricova, dar și cu aportul

editat cu această ocazie esența domniei fiecăruia dintre ei: **Ștefan cel Mare** (unicul care a putut apăra pământul moldovenesc, menținând țara în hotarele sale tradiționale), **Mircea cel Bătrân** (primul domnitor al cetății de scaun), **Alexandru cel Bun** (primul mare domnitor al Moldovei), **Vlad Țepeș** (iubit de cei mai dreپți dintre ai săi și cel mai temut de către dușmani), **Petru Rareș** (personalitate politică și de stat marcantă pentru acele timpuri), **Alexandru Lăpușneanu** (cel care a făcut lașul capitala Moldovei), **Mihai Viteazul** (făuritor al primei uniri politice a românilor – simbolul unității naționale), **Vasile Lupu** (domnitorul care a marcat apogeul evoluției legislative și administrative în stat), **Dimitrie Cantemir** (cel mai însemnat cărturar român din perioada medievală), **Grigore Ghica Vodă** (ultimul domnitor al Principatului Moldova) și **Alexandru Ioan Cuza** (primul domnitor al Principatelor Unite și al statului național Român).

Prin inaugurarea Aleii Domnitorilor, Cricova își deschide o nouă filă a istoriei sale atestate de 360 de ani de înveșnicire a istoriei neamului, fiind un model și pentru celelalte localități ale republicii.

Romina COJOCARI

au adus contribuția mai mulți oameni de bună-credință și instituții din Republica Moldova și din România. Proiectul a fost adoptat de membrii consiliului orașenesc Cricova în februarie 2012 prin decizia „Cu privire la amenajarea scuarului din strada Chișinău, 90, cu amplasarea

a 5 consilii județene din România (Iași, Vaslui, Bacău, Neamț și Suceava).

Astfel, la Cricova a fost inaugurată unica în țară Alea a celor mai de vază 11 domnitori ai Țării Românești și Moldovei medievale, după cum este redată prin slogane în plantul

Abonarea 2016

Continuă abonarea pentru anul 2016 la revista științifico-metodică trimestrială „**ADMINISTRAREA PUBLICĂ**” și la ziarul „**FUNCȚIONARUL PUBLIC**,” publicații ale Academiei de Administrare Publică.

Revista „**Administrarea Publică**” apare trimestrial.

Costul unui abonament:

3 luni - 42 lei; 6 luni - 84 lei.

Ziarul „**Funcționarul public**” apare de 2 ori pe lună.

Costul unui abonament:

3 luni - 37 lei 80 bani; 6 luni - 75 lei 60 bani.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

Mihai MANEA - șef secție

Ion AXENTI - secretar responsabil

Sergiu CARCEA - designer

Luminița BOICIUC - redactor

ADRESA NOASTRĂ:

Mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100.

Ziarul apare de două ori pe lună.

Indice 67919.

Coli de tipar 1,5. Tiraj: 350.

Dat la tipar 01.09.2016

E-mail: aap.editura@yahoo.com

CONTACTE:

Tel: 28-40-78

„Funcționarul Public” - supliment la revista „Administrarea Publică” - publicație a Academiei de Administrare Publică.